

PACTE NACIONAL PER L'AIGUA, JA!

Durant els primers mesos de 2008, Catalunya ha patit l'episodi de sequera més important dels últims 60 anys. Gaudim d'un clima mediterrani, amb unes aportacions hídriques irregulars, circumstàncies que generen situacions de sequera, seques que no són únicament l'expressió d'un fenomen meteorològic de dèficit de precipitacions, sinó també d'un fenomen social definit pel desequilibri entre els recursos d'aigua disponibles i les demandes actuals i les previsibles futures.

La sequera no és una situació nova ni puntual. Per referir-nos només als últims anys, 1988 i 1989 van ser dos anys consecutius secs i es va estar a pocs dies d'iniciar restriccions a Barcelona; durant el període 1999-2003, s'encadenen diverses situacions de sequera que generen la promulgació de tres decrets per lluitar en contra seva; a l'any 2005 es produeix una carència extraordinària de pluges que genera tres nous decrets de sequera i, finalment el 2008 la situació de precarietat hidrològica ha arribat a tal nivell que en el seu pitjor moment el volum d'aigua als embassaments va arribar al 22% de la seva capacitat, amb un nou decret de sequera vigent fins el 31 de desembre de 2008. És a dir, en els últims 9 anys s'han promulgat 8 decrets de sequera, a un decret per any de mitjana.

En contra d'allò que molts pensaven, la sequera a Catalunya no és un fet conjuntural, sinó correspon evidentment a una situació estructural. Ara fa més de 22 anys que Catalunya disposa de competències plenes en matèria d'aigües a les seves conques internes (on viuen més del 80% dels catalans) i malauradament, no podem dir que la nostra autonomia hidrològica hagi representat una millora substantiva en la aportació de nous recursos per a l'abastament d'aigua. Hem passat una bona part d'aquest ja llarg període de temps en discussions polítiques inútils sobre quin transvasament resoldria millor el problema (un dia l'Ebre, l'altre el Roine, després el Segre ...) per acabar no fent-ne cap, o bé debatent sobre dos Plans Hidrològics diferents, sense que el ciutadà sigui avui capaç de percebre nítidament per on aniran les solucions definitives.

El resum de tot això ha consistit en què les forces polítiques han descobert les possibilitats que el debat hidrològic els hi pot representar de beneficis electoralment i han introduït l'aigua dins el conjunt d'opcions disponibles per practicar sovint la més deplorable demagògia. No tot, però, és atribuïble a la classe política: en el segon baròmetre trimestral d'enguany publicat al mes de juliol pel Centre d'Estudis d'Opinió, la sequera ha desaparegut de la relació de problemes que els ciutadans de Catalunya consideren com a més importants, quan al mes d'abril era el principal dels seus (així ho consideraven el 42% dels enquestats).

Al cap i a la fi, el que l'interessa al ciutadà és com es planteja i es resol una situació que representi una millora substantiva de l'actual precària garantia de subministrament d'aigua que avui patim, partint d'una situació actual manifestament millorable: així, mentre a Barcelona i el seu entorn metropolità el ratio demanda/capacitat de reserves és 1, Madrid disposa d'un ratio de 0,59 i Marsella de 0,11 (deu vegades més reserves que demandes).

No ens cansarem de repetir-ho. Cal que tothom arribi al convenciment de què en el món de l'aigua no valen les actituds i plantejaments dogmàtics, ni les solucions espontànies i miraculoses i que les solucions d'emergència acostumen a ser costoses i ineficaces. Si el conjunt de la nostra societat arriba a la conclusió de que la veritat hidrològica és, alhora, patrimoni de tots, estem convençuts de què és possible avançar cap a la solució final, evitant, de pas, l'esperpèntica gestió de la sequera del 2008 que hem hagut de patir.

Si, per contra, cadascú es tanca en la seva veritat i dedica la major part dels seus esforços a la desqualificació sistemàtica de l'adversari, si cadascú es dedica a obtenir (o a intentar obtenir) la màxima rendibilitat política de la qüestió, oblidant-ne el benefici comú, el conflicte pot allargar-se i, fins i tot, agreujar-se.

La nostra societat ens exigeix a tots (a cadascú en el seu nivell de responsabilitat) que s'arribi a un acord que sigui satisfactori per a tothom. I això és possible i a casa nostra n'hi ha precedents. Efectivament, quan el Govern d'aleshores presentà davant el Parlament de Catalunya a principis del 1990, el Pla Hidrològic de les Conques Internes, es va generar un gran nivell de contestació popular, raó per la qual, tot i la majoria absoluta que en aquells moments donava suport al Govern, aquest va optar per la seva retirada i el va sotmetre a revisió en el si d'una comissió de totes les forces polítiques amb representació parlamentària, cadascuna de les quals es va fer assessorar per tècnics de reconegut prestigi. La constitució de la comissió fou aprovada pel Ple del Parlament de 15 de març de 1990 i va finalitzar els seus treballs gairebé dos anys després, substanciant un document, que fou aprovat per unanimitat, en el què s'establiren els criteris sota els quals s'havia de reformular el Pla Hidrològic de les Conques Internes.

Molt probablement, a més de dos i a més de tres (justament aquells que creuen que el món va començar en el moment de la seva arribada), tota aquesta disquisició els sonarà a música celestial. En tot cas, estem convençuts (i no som els únics ni els primers en demanar-ho) que el Pacte Nacional per l'Aigua no únicament és possible, sinó imprescindible. Un Pacte obert, no només a totes les forces polítiques parlamentàries, sinó també (com es va fer amb el Pacte Nacional per l'Habitatge) als agents socials i econòmics més representatius. Un Pacte que hauria de ser el més concret possible i sobre el qual ens permetem proposar un breu índex de continguts sense cap afany limitatiu.

1. **Increment de la garantia de subministrament d'aigua.** El Govern actual ha posat en marxa un programa de construcció de plantes dessaladores, de les quals, les dues inicialment previstes (Blanes 1 i El Prat) aportaran 70 Hm³/any abans de l'estiu de 2009, i les altres dues sorgides "espontàniament" durant la sequera (Blanes 2 i Cunit) aportaran 80 Hm³/any dins un espai temporal en què les diferents informacions governamentals no acaben de posar-se d'acord. Amb això, però, no n'hi haurà prou per assolir un ratio de garantia de subministrament com a mínim de 0,5, per la qual cosa es necessitarien noves aportacions complementàries, sempre tenint en compte les previsibles conseqüències del canvi climàtic que se'ns vé a sobre.

Una curiositat en forma de comentari. L'Estatut d'Autonomia d'Aragó estableix que la planificació hidrològica concretarà les assignacions, inversions i reserves pel compliment del principi de prioritat en l'aprofitament dels recursos hídrics de la conca de l'Ebre (sic), considerant que la Resolució de les Corts d'Aragó de 30 de

juny de 1992 (Pacte de l'Aigua) determina una reserva d'aigua per a ús exclusiu dels aragonesos (també sic) de 6.550 Hm³/any, exactament el doble del consum anual de Catalunya, plantejament que ens submergeix en el dubte de que l'Ebre és més aragonès que català (principi de difícil acceptació) o, més probablement, de que els redactors i negociadors de l'Estatut d'Aragó foren bastant més hàbils que els del nostre denostat Estatut per tanta gent.

2. **Interconnexió de xarxes en alta**, entesa com la implementació de un sistema que permeti, fonamentalment en situacions d'emergència, ampliar l'eficàcia dels elements de conducció d'aigua, i que no s'hauria d'interpretar, en cap cas, com a un procediment d'amagar transvasaments.
3. **Pla econòmic financer**. Evidentment, la financiació de tot el conjunt d'infraestructures esmentat no podrà ser dut a terme emprant els recursos financers de la depauperada economia de l'Agència Catalana de l'Aigua, i, en conseqüència, caldrà adscriure a tal finalitat una bona part dels recursos econòmics derivats de l'aplicació de les previsions de l'Estatut en quant a equiparació del nivell d'inversió estatal en infraestructures a Catalunya durant els propers cinc anys. I, molt probablement, amb tot això no n'hi haurà prou i s'haurà de recórrer a increments importants de tarifes, en la línia preconitzada per la Directiva Europea Marc de l'Aigua.
4. **Contundent política d'estalvi d'aigua de regadiu**. El 73% de l'aigua que es consumeix a Catalunya correspon als regadius, àmbit en el qual caldrà un esforç molt important en forma d'inversions i ajuts a la pagesia per canviar procediments de reg. Pensem que només un estalvi del 10% d'aigua en els regadius representaria una disponibilitat de recursos més important que la que aportaran totes les dessaladores.
5. **Altres mesures**. Encabim aquí les derivades de l'estalvi d'aigua domèstic, àmbit en el qual la ciutadania de Catalunya ha donat darrerament un clar exemple de civisme. Dir que la conurbació metropolitana de Barcelona s'ha situat a la capçalera europea dels baixos consums d'aigua, tot i que a aquest tipus d'estalvi li resta ja poc recorregut. La reutilització de les aigües tractades ha de constituir un dels eixos de l'aprofitament futur de l'aigua, encara que les xifres que utilitza el Govern ens semblen massa optimistes, si tenim en compte el lent creixement d'aquesta reutilització des de l'any 2002 ençà. No hauríem d'oblidar en aquest capítol la imprescindible reconstrucció de moltes de les nostres xarxes de distribució d'aigua, amb percentatges de fuites que no s'acostumen a prendre en consideració sempre que es parla d'estalvi.
6. **Participació en la gestió de l'aigua**. Els poders públics han de convèncer a la ciutadania de la necessitat de corresponsabilitzar-se en la gestió de l'aigua, entenent aquesta corresponsabilització en la línia del que ha estat tradicional a Espanya des de que, a partir de 1926, es crearen les Confederacions Hidrogràfiques que, amb tant d'entusiasme alguns s'entesten en destruir, a la vegada que, amb igual o superior entusiasme, s'enorgulleixen d'importar d'Europa els mateixos criteris geogràfics de gestió de conques que els europeus ens copiaren.

Més que probablement, totes aquestes reflexions no serviran de res: sempre tindrem al nostre abast al polític de torn que estarà disposat a explicar-nos, com ja s'ha fet darrerament, lo fàcil que és portar avui l'aigua del Segre, demà transportar-la en vaixells des d'Almeria, o bé des de Marsella, o des de Tarragona, sense oblidar-nos de les importants oportunitats que ens ofereix el transport ferroviari per a aquestes necessitats, per acabar pregant i donant gràcies a la Moreneta per la seva compassió amb els pobres catalans. Això, si, després de pagar 490 milions d'euros.

Però tot això, ho deixem pel proper episodi de sequera que, tant de bó, es faci esperar.

Xavier Latorre Piedrafita
President de l'Associació Catalana d'Amics de l'Aigua.